CHRISTIAN AABRO

METODER I DAGINSTITUTIONER – en national kortlægning

KP

Forord

Denne kortlægning er udarbejdet i perioden april – oktober 2024. Tak til de mange mennesker rundt omkring i kommunerne, der har taget sig tid til at finde alle de oplysninger frem som jeg skulle bruge. Tak til Julie Top-Nørgaard for at læse med på teksten. Tak til Stine Regild for den grafiske opsætning. Og ikke mindst, tak til BUPL for den økonomiske støtte.

Christian Aabro
Københavns Professionshøjskole
Oktober 2024

Indledning

Antallet og udbredelsen af forskellige former for metoder til pædagogisk personale i danske daginstitutioner er vokset markant de senere år (Aabro 2016; Buus 2019; Hagedorn et al. 2021). Det gælder fx metoder, der skal kvalificere pædagogers arbejde med læring, metoder, der skal regulere pædagogernes henvendelsesformer overfor børnene, metoder til at registrere den pædagogiske kvalitet, metoder til at spotte børn med særlige behov og så videre. Netop derfor går metoderne også under mange forskellige betegnelser. Nogle gange omtales de som 'programmer', andre gange som 'tilgange', 'manualbaserede værktøjer', eller 'koncepter' (Pettersvold & Østrem 2019, s. 8). Når der i denne undersøgelse tales om 'metoder', skal det forstås som et samlebegreb for alle disse forskellige systemer.

Langt de fleste metoder kommer udefra, dvs. de er typisk ikke udviklet af institutionerne (dvs. pædagogerne) selv, men derimod af forskellige eksterne aktører som fx konsulenthuse, professionshøjskoler, NGO'er eller kommunale forvaltningers egne udviklingsafdelinger.

Det er altså andre end pædagogerne, der udvikler metoderne, og det er som oftest også andre end pædagogerne, der tager initiativ til, at de skal bruges[1]. Det betyder, at der knyttes mange eksterne forhåbninger til pædagogernes anvendelse af metoderne. Det gælder især kommunale forhåbninger om at hæve kvaliteten af det pædagogiske arbejde generelt (Kampmann mfl. 2019), forhåbninger om at systematisere og synliggøre pædagogernes arbejde, fx i forbindelse med udarbejdelse af læreplaner (Stanek mfl. 2022), forhåbninger om i højere grad at kunne udpege og intervenere overfor de børn, der ikke udvikler sig som forventet (Buus 2019), samt forhåbninger om i højere grad at ruste børn til fremtidig skolegang (Schmidt 2017).

Jeg udarbejdede 2014-2015 en lignende kortlægning, der for første gang i dansk sammenhæng gav et samlet overblik over anvendelsen af forskellige metoder, programmer og pædagogiske koncepter på dagtilbudsområdet (Aabro 2016). Undersøgelsen gav både et indblik i kommunernes forskellighed (nogle kommuner angav, at institutioner i deres kommune anvendte 15 forskellige metoder, andre kommuner angav kun et par stykker), og et mere overordnet billede af de regionale forskelle, hvad metodeanvendelse angår. Endelig gav kortlægningen et tværgående overblik over, hvilke metoder der var mest populære på daværende tidspunkt. Spørgsmålet er nu: hvordan ser det ud i dag, her 10 år efter? Hvordan har metodeanvendelsen udviklet sig på daginstitutionsområdet?

Der er i den mellemliggende periode indført en styrket pædagogisk læreplan, et initiativ der var drevet af et politisk ønske om at løfte (og harmonisere) kvaliteten (Aabro 2019, 2021; Stanek m.fl. 2022), men også begrænse brugen af andre metoder[2]. Samtidig er der sket en intensivering af kommercielle initiativer fra blandt andet private konsulenthuse og forlag, men også fra professionshøjskoler og universiteters kursusafdelinger, som hele tiden tilbyder nye metoder, der lover forskellige former for pædagogisk intervention og fremgang.

På den baggrund er formålet med dette projekt at udarbejde en ny national kortlægning af, hvilke metoder der anvendes i danske daginstitutioner anno 2024.

1 Det udelukker dog ikke, at pædagogerne selv oparbejder forskellige metodepræferencer baseret på deres oplevelser af givne metoders effekt og relevans (Aabro m.fl. 2017).

2 "Kommunalbestyrelsen må som udgangspunkt ikke pålægge dagtilbuddene dokumentationskrav, registreringer, koncepter, styringsmål og individuelle mål eller målinger for børn eller lignende i relation til den pædagogiske opgave, der ikke er i overensstemmelse med den pædagogiske læreplan, og som frem for alt medfører unødigt bureaukrati, som tager tid fra det pædagogiske personales arbejde med børnene. Dokumentationskrav, registreringer, koncepter, styringsmål eller lignende i relation til det pædagogiske arbejde, der rækker ud over den pædagogiske læreplan, er som udgangspunkt ikke i overensstemmelse med den pædagogiske læreplan." (Børne- og Socialministeriet 2018, s. 11)

Om indsamlinger af viden om metoder

Der findes cirka 4000 daginstitutioner i Danmark. Og ikke to er ens. De har alle hver deres geografiske placering, hver deres unikke forældre- og personalesammensætning, og hver deres faglige rutiner, traditioner og tilgange. Derfor er det ikke helt ligetil at skaffe sig et samlet overblik over, hvad der foregår.[1] Når det er sagt, er danske daginstitutioner i dag i stigende grad tilkoblet en række faglige netværk, både i form af forskellige former for fusioner mellem institutioner, nye former for klynge- eller områdeledelse, og i form af et tiltagende samarbejde med de kommunale forvaltninger om, hvordan den pædagogiske opgave varetages.

Især institutionernes samarbejde med forvaltningerne danner udgangspunkt for denne undersøgelse. De kommunale forvaltninger i alle landets 98 kommuner fører et løbende og i langt de fleste tilfælde et ret systematisk tilsyn med de kommunale dagtilbud. Selvom dette foregår på mange forskellige måder (EVA 2015), er det min erfaring, at især de pædagogiske konsulenter i kommunerne, der har ansvar for at føre tilsyn med institutionerne, ligger inde med nogenlunde opdateret viden om, hvilke metoder der bliver anvendt rundt omkring - både de metoder, der er initieret af kommunen selv, men også de metoder, de enkelte institutioner selv har taget initiativ til – og finder mening i.

I den første kortlægning af metoder, jeg lavede (Aabro 2016), der på samme måde baserede sig på data fra kommunerne, var det imidlertid uhyre vanskeligt at indhente svar fra de lokale konsulenter. Dette skyldes flere forhold. For det første var det overraskende svært at skaffe korrekte kontaktoplysninger på de mennesker i de enkelte kommuner, der sad med ansvaret for tilsyn på dagtilbudsområdet, både fordi disse oplysninger generelt ikke er gjort tilgængelige på de kommunale hjemmesider, men også fordi de oplysninger, der trods alt fremgik af og til, ofte var forældede. Det blev hurtigt klart, at det kommunale konsulentfelt havde en meget høj frekvens af udskiftninger, omlægninger og rokader. En anden grund til, at det var vanskeligt at indhente svar, skyldtes almindelig travlhed. I en hektisk hverdag bliver en opgave som at svare på et spørgeskema prioriteret temmelig lavt, fordi incitamentet er svagt. Endelig var erfaringen dengang, at mange konsulenter var tilbageholdende over for at deltage i undersøgelsen fordi emnet blev oplevet som sårbart eller kontroversielt. For at sige det lidt firkantet, har de kommunale forvaltninger ikke lyst til at deltage i en undersøgelse, der får dem til at fremstå som udemokratiske kolosser, der med magt gennemtrumfer bestemte – og mere eller mindre tvivlsomme – koncepter til de sagesløse pædagoger. (Aabro 2016, s. 38)

Belært af disse erfaringer havde jeg brug for at udvikle et nyt undersøgelsesdesign, der for det første baserede sig på flere og bedre kontaktoplysninger, som for det andet i højere grad gjorde det tydeligt for konsulenterne, at hensigten ikke var at hænge kommunerne ud, og for det tredje gav den enkelte konsulent et stærkere incitament til at deltage i undersøgelsen.

Undersøgelsesdesign

Det første led i undersøgelsen gik ud på at indhente så korrekte kontaktoplysninger som muligt, set i lyset af de omtalte erfaringer fra tidligere undersøgelse. Her fik jeg assistance fra administrativ medarbejder hos BUPL, Tine Andersen, der påtog sig opgaven med at udarbejde et samlet skema over kontaktoplysninger på dagtilbudschefer og pædagogiske konsulenter i alle 98 kommuner. Det var en stor hjælp.

I forhold til at forbedre incitamentet til at svare, blev næste skridt at udarbejde en skrivebordsundersøgelse af, hvilke metoder der bliver anvendt i daginstitutionerne i de forskellige kommuner. Det vil sige en forundersøgelse, der gik ud på at opspore anvendelsen af så mange metoder som muligt i en given kommune ved at lave en række søgninger på nettet. Med dette håbede jeg at kunne motivere flere konsulenter til at svare. Antagelsen er, at det er mere overskueligt at korrigere allerede tilvejebragte data end at skulle levere helt nye data. Samtidig blev spørgsmålet om, hvorvidt man som konsulent (eller kommune) kunne fravælge at deltage, mindre fremtrædende.

Konkret gik forundersøgelsen ud på at søge sammenhænge mellem et givent kommunenavn, dagtilbudsområdet og navnet på en given metode, fx Hjernen & hjertet, ICDP, NEST eller lignende. Som oftest fremgår brugen af metoder af enten kommunale hjemmesider, af daginstitutioners hjemmesider, af tilsynsrapporter, af læreplansrapporter eller af jobannoncer, hvor der fx efterspørges pædagoger med indsigt i bestemte metoder.

Det tredje og sidste led i designet var at udvikle det konkrete materiale til at indhente viden om daginstitutionernes brug af metoder fra de pædagogiske konsulenter. Udgangspunktet for designet i denne del var for det første, at projektets formål skulle fremstå klart og tydeligt af min henvendelse, at det skulle understreges, at min hensigt med undersøgelsen var 'ufarlig' i den forstand, at den ikke handlede om at undersøge kommunernes praksis, men i stedet fokuserede på at kortlægge praksis i daginstitutionerne. Og endelig, at besvarelsesdokumentet skulle udformes så det krævede mindst mulig tid at udfylde.

Uddybende om henvendelsesmail
Samtlige henvendelsesmail blev sendt som individuelle mails til specifikke medarbejdere i specifikke kommunale

1 Der har været gjort enkelte forsøg, fx Padovan-Özdemir & Hamilton (2020), der i en undersøgelse af mangfoldighed og ligestilling i dagtilbud forsøgte at kontakte institutionsledere i samtlige danske dagtilbud, men efter mange bestræbelser endte med kun at få fyldestgørende svar fra 22,1 % af de kontaktede respondenter.

forvaltninger med håb om, at dette ville øge tilbøjeligheden til at svare. Hver mail bestod af tre elementer:

1. En præsentation af mig som person samt en udførlig beskrivelse af mit og projektets overordnede ærinde [se bilag 1: henvendelsesmail]

2. En vedhæftet oversigt over anvendelsen af metoder i den pågældende kommunes dagtilbud, baseret på min egen research.

3. Et vedhæftet svarskema med en kort præsentation og en række metoder med tilknyttede afkrydsningsbokse. De forespurgte metoder er identiske med de metoder, der fremgik af forundersøgelsen [se bilag 2: svarskema til kommuner]

Selve udsendelsen af mails og det efterfølgende arbejde med at indhente svar fulgte følgende procedure:

- Udsendelse af individuel mail med vedhæftet forundersøgelse og svarskema
- I de tilfælde hvor der ikke modtages svar efter 14 dage, genfremsendes mailen inklusive en kort påmindelse.
- I tilfælde af at der stadig ikke svares, sendes en ny henvendelse til anden medarbejder i forvaltningen, fx en anden konsulent eller en børn- og ungechef.
- I tilfælde af manglende svar, sendes henvendelse til institutionsledere i 3-4 institutioner i den pågældende kommune.

Det viste sig at tage i alt fire måneder at indhente svar fra samtlige 98 kommuner, dog medregnet juli måned, hvor mange er på ferie.

Afsluttende verificering af data
Da alle svar var i hus, sammenlignede jeg dem med resultaterne fra den indledende skrivebordsundersøgelse. I de tilfælde, hvor forundersøgelsen viste brug af metoder i daginstitutioner i en kommune, som ikke blev angivet af respondenterne, blev søgningen gentaget. Hvis det kunne bekræftes, at metoden blev beskrevet anvendt, fx på institutioners hjemmesider, i læreplaner eller i jobannoncer, blev metoden tilføjet skemaet.

Metodiske forbehold

Med den valgte metode indfanges både de metoder, som de enkelte kommuner selv har taget initiativ til at implementere i deres daginstitutioner, og de metoder, som kommunerne er vidende om, institutionerne selv har besluttet at anvende. Præcis hvor stor en del af de afdækkede metoder, der indføres på kommunalt initiativ, og hvor stor en del af metoderne, der skyldes lokale præferencer i de enkelte institutioner, kan undersøgelsen ikke sige noget om.

Det kan i forlængelse heraf ikke afvises, at der gemmer sig en lokal brug af metoder ude i institutionerne, som de kommunale forvaltninger og mit skrivebordsarbejde ikke har kunnet indfange. Man må derfor anskue resultaterne som en form for minimumsliste: Der kan godt være flere metoder i brug end dem, der er kortlagt. Men ikke færre.

Svarmønstre

Der blev indhentet svar fra respondenter i alle 98 kommuner. I 72 af tilfældene kom svarene fra de pædagogiske konsulenter, i 17 tilfælde kom svarene fra chef-niveau, og i 9 tilfælde kom svarene fra klynge- eller dagtilbudsledere.

Inden de mange svar præsenteres, vil jeg for en kort bemærkning opholde mig ved to tendenser, der overraskede mig i de mails, der fulgte de svarskemaer, jeg modtog. For det første udtrykte de mange svarmails en påfaldende mangel på interesse, både for undersøgelsen og for det, den ville komme til at vise. Ingen, ikke bare af ren høflighed, gav nogen indikationer af, at de synes det var et spændende projekt. Tilsvarende var der heller ingen, der udtrykte positive forventninger til det endelige resultat, ikke engang høflighedsfraser som 'jeg ser frem til resultatet' eller "jeg glæder mig til at se, hvad du finder ud af". Det undrer mig, fordi sådanne svar plejer at optræde i de forskningsprojekter, jeg er involveret i.

Den anden tendens jeg bed mærke i, var, at respondenterne ofte følte behov for at understrege institutionernes lokale ejerskab af metoderne, og dermed nedtone kommunernes egen rolle som initiativtagere til udbredelsen af dem. Her er tre eksempler:

> "Det er vigtigt for mig at sige, at alle dagtilbud arbejder forskelligt med metoderne, dog er det overordnede mindset beskrevet i vores kvalitetsparametre, som skal indgå under alle de metoder, som bliver anvendt i den pædagogiske praksis."

> "Ingen af metoderne går igen i alle dagtilbud, da der er en stor grad af frisættelse i forhold til metoder i de enkelte områder. Ligesom der også er forskel på, hvad der prioriteres i kommunale dagtilbud og i øvrige driftsformer."

> "Jeg sender dig vores svarskema, men vil gerne gøre opmærksom på, at nogen af de nævnte metoder bliver anvendt i alle dagtilbud i kommunen. Men mange metoder er lokalt forankrede og bliver kun anvendt af nogen institutioner."

Måske er begge tendenser et tegn på, at brugen af metoder stadig opleves som et kontroversielt eller følsomt emne i forvaltningerne.

Samlet oversigt over daginstitutioners brug af metoder i landets kommuner.

Kommune	I Alt	Andet
Albertslund	6	
Allerød	6	LearnLab sprogvurdering, Skema til handling, Stærke Arbejdsfælles-skaber
Assens	8	Sprogvurdering, Neuroaffektiv pæ-dagogisk tilgang, Grønne Spirer
Ballerup	8	BAL, Sammen om Børn,
Billund	7	GLK-modellen (Gjort, Lært og Klogt at gøre), Action Kids
Bornholms Regions-kommune	9	SPU (skoleparathedsvurdering), LæseLeg
Brøndby	9	Komunens egne handleplansske-maer, Praksisfortællinger, Famly, Ressourceblomsten, kompetence-broen, VIDA
Brønderslev	7	Pædagogisk Analyse (PA)
Dragør	6	Vensomhed, Barnets lov, BogGlad
Egedal	10	STIME, Egedals skema til handling, Vi lærer sprog, Lydbyen, SMTTE, diverse didaktiske skemaer
Esbjerg	9	SMART skolestart, TVÆRS,
Fanø	5	FTU (Forældretilfredshedsundersø-gelse), PLV (Pædagogisk lærings-vurdering. Flere af EVA's værktøjer og metoder.
Favrskov	11	
Faxe	8	Zippys venner, eget tilsynsmateriale inspireret af ECERS og KIDS, Styrk Sproget,
Alle Med		
Børnelinealen		
De Utrolige År		
Dialogisk læsning/læseleg	•	
DPU		
ECERS		
Fart på Sproget		
Fri for Mobberi	•	
Hjernen &Hjertet	•	
ICDP	•	
KIDS		
Kompetencehjul		
KRAP		
KvaLid		
LP		
Marte Meo		
NEST		
Omsorgsgrebet		
PALS		
Pædagogisk Analyse		
RARRT		
Relationscirkel	•	
Sammen om Sprog		
SangGlad		
SOS		
SprogKlar		
Styrkekort		
Tegn på Læring	•	
TRAS(MO)		
Trin for Trin		
TrivselsLinealen		
Tryghedscirkel		
Vækstmodellen		

Samlet oversigt over daginstitutioners brug af metoder i landets kommuner.

Kommune	Alle Med	Børnelinealen	De Utrolige År	Dialogisk læsning/læseleg	DPU	ECERS	Fart på Sproget	Fri for Mobberi	Hjernen &Hjertet	ICDP	KIDS	Kompetencehjul	KRAP	KvaLid	LP	Marte Meo	NEST	Omsorgsgrebet	PALS	Pædagogisk Analyse	RARRT	Relationscirkel	Sammen om Sprog	SangGlad	SOS	SprogKlar	Styrkekort	Tegn på Læring	TRAS(MO)	Trin for Trin	TrivselsLinealen	Tryghedscirkel	Vækstmodellen	Andet	I Alt
Fredensborg				•				•	•								•											•						Tilsyn inspireret af KIDS, personale får kursus i 'legemanuskripter', SprogGaven, Find Børnene, Mellem-former	5
Fredericia				•				•	•	•		•	•			•										•			•		•		BIKVA-modellen (BrugerInddragelse i KVAlitetsvurdering)	10
Frederiksberg	•			•	•			•	•	•	•					•		•											•		•		Pædagogisk analyse og handleplan (lokalt udviklet materiale), Skema til Handling (fra EVA)	11
Frederikshavn								•		•				•								•					•		•				Palle Post (anvendes som en del af sprogvurderingen)	8
Frederikssund	•			•				•	•	•	•				•							•						•							10
Furesø				•						•								•																	6
Faaborg-Midtfyn				•				•	•							•										•			•				SES	8
Gentofte				•				•	•							•		•															Vi lærer sammen	5
Gladsaxe				•												•	•													•			DAP (er dog under revidering, nu 'Den faglige ramme'), Børnemosaik-ker, SPELL	6
Glostrup									•	•	•					•	•																KaMiBe	5
Greve				•				•	•														•	•					•				Styrk Sproget	8
Gribskov	•			•	•			•	•	•	•											•				•			•	•				13
Guldborgsund		•		•	•			•																•					•	•			GUSA (familiedialog), KOMPAS (læreplansarbejde), Guldborgsund kommunes eget tilsynskoncept(ob-servationsguide), Sciencedidaktik/ filosofiske spørgsmål	6
Haderslev		•	•	•				•	•	•						•	•					•	•					•	•	•	•	•			15
Halsnæs				•				•	•	•							•							•					•	•			TheraPlay, Sunshine Circles, Kolbs Læringscirkel	8

Samlet oversigt over daginstitutioners brug af metoder i landets kommuner.

Kommune	Andet	Alle Med	Børnelinealen	De Utrolige År	Dialogisk læsning/læseleg	DPU	ECERS	Fart på Sproget	Fri for Mobberi	Hjernen &Hjertet	ICDP	KIDS	Kompetencehjul	KRAP	KvaLid	LP	Marte Meo	NEST	Omsorgsgrebet	PALS	Pædagogisk Analyse	RARRT	Relationscirkel	Sammen om Sprog	SangGlad	SOS	SprogKlar	Styrkekort	Tegn på Læring	TRAS(MO)	Trin for Trin	TrivselsLinealen	Tryghedscirkel	Vækstmodellen	I Alt
Hedensted	Klar til læring 7, Læringscirkel, SMART-model, NPU (NeuroPsykologisk Udviklingsleg)		•		•				•	•	•	•	•				•	•							•				•			•		16
Helsingør		•	•	•	•				•		•	•						•	•							•				•					10
Herlev	Læseleg, SMTTE-modellen	•			•	•			•	•	•	•	•				•	•						•						•					15
Herning	Sprog i Samspil, Ressourcevurdering, VLS+, Sangglad Mini, Hernings-modellen, SprogStart				•				•	•	•	•		•											•		•			•					8
Hillerød	Læringsmiljø-model (Anders Skriver Jensen), Nuets didaktik, SUMO-modellen, Neuroaffektiv tilgang, Sprogvurdering.dk, Mini-sproget, LØFT, Marte Meo-inspirerede tiltag	•			•	•			•								•	•																	8
Hjørring	Professionelle Læringsfællesskaber (4F-modellen), ITERS, Dialoghjulet,		•		•	•	•		•	•	•	•			•						•								•						13
Holbæk		•			•				•	•	•	•					•	•	•					•			•		•	•					13
Holstebro	PALS			•	•				•	•	•	•								•			•							•	•				11
Horsens	VIDA				•			•	•	•														•						•					6
Hvidovre	PEP, Sammen om Barnet	•	•		•				•	•							•								•										9
Høje-Taastrup	SP-modellen (Systemanalyse og Pædagogik)			•	•	•			•	•	•	•					•	•					•				•								13
Hørsholm	DAP, SMTTE-modellen, Pædagogisk Psykologisk Udviklingsbeskrivelse				•				•	•		•					•						•			•	•			•					10
Ikast-Brande	PotentialeProfilen			•	•	•					•	•				•		•					•												9
Ishøj	alle dagtilbud arbejder ud fra centralt fastsatte kvalitetsparamentre			•	•				•	•	•					•							•						•				•		10
Jammerbugt	SMTTE, Barnets Sol, LæseLeg	•	•		•	•			•	•	•												•			•					•				10

Samlet oversigt over daginstitutioners brug af metoder i landets kommuner.

I Alt	5	5	11	9	12	5	9	7	8	10	7	5	12	11
Andet	KLAR-pædagogik (Kvalitet, Læring, Aktiv familie, og Ressourcesyn)	Sprogeriet		SMTTE, Forebyggelsestrekanten, Sprognetværket, Sprogvurderinger, BOB (Børn og Bevægelse), Tryghedsskabende relationer, Bedstsammen, Sammen om Matematik, UGL	Ministeriets sprogvurdering, sprogtrappen fra sprogtrappehuset, UGL, Systematisk Refleksion (Søren Fisker)		L-SAM (lokal LP klon, Skema til Handling (leder er begyndt lokalt at introducere andre metoder hun har erfaringer med fra andre steder, fx ICDP)	Vis hvad du kan	Dialogprofiler, DCUM, LØFT	SAL (LP inspireret), Analyse af Læringsmiljø (Anders Skriver), Trivselsguide (hjælp til at vurdere på børnelinealen)			Hop Ombord, Prøvehandlinger	VLS, aktionslæring, Bevidning, Morsø Metoden
Alle Med										•				
Børnelinealen			•				•		•	•				
De Utrolige År			•											
Dialogisk læsning/læseleg	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
DPU				•	•		•				•		•	
ECERS														
Fart på Sproget										•				•
Fri for Mobberi	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•
Hjernen &Hjertet	•	•		•		•	•	•	•	•		•	•	•
ICDP			•	•	•			•			•	•	•	•
KIDS			•	•		•			•					
Kompetencehjul			•		•								•	
KRAP			•											•
KvaLid								•				•		
LP	•													•
Marte Meo			•	•	•		•			•			•	
NEST			•		•		•	•					•	
Omsorgsgrebet										•				
PALS														
Pædagogisk Analyse			•	•										
RARRT					•									
Relationscirkel					•								•	•
Sammen om Sprog														
SangGlad					•			•	•					
SOS														
SprogKlar									•					
Styrkekort														
Tegn på Læring	•								•		•			
TRAS(MO)					•					•	•		•	
Trin for Trin							•				•			•
TrivselsLinealen		•				•	•							•
Tryghedscirkel				•						•	•		•	•
Vækstmodellen		•			•								•	
Kommune	**Kalundborg**	**Kerteminde**	**Kolding**	**København**	**Køge**	**Langeland**	**Lejre**	**Lemvig**	**Lolland**	**Lyngby-Taarbæk**	**Læsø**	**Mariagerfjord**	**Middelfart**	**Morsø**

Samlet oversigt over daginstitutioners brug af metoder i landets kommuner.

I Alt	13	13	9	5	10	7	6	8	12	10	8	9	4	7
Andet	Dialogcirkel, Sprog 3-6, READ, Bog-Glad, Læreplanstræet, PALS	Mellemformer	Neuroaffektiv analyse	Bogglad, Barnets første 1000 dage, Grønne spirer, Små Fødder (Næstved Børnekulturhus), Relationskompetencer (Christina Abildgaard, Relationsformidlerne), NUSSA	Hahnes sprogprogram	SprogKlar, Selvudviklet læringsmiljøobservation til tilsyn. Har besluttet ikke at bruge NEST, men enkelte steder NEST-inspireret	PLC, NUSSA	NPU, NPRP (egen tilsynsmodel)	SMTTE-model, NLP (Neurolingvistisk Pædagogik), Barnets første 1000 dage	Nebula, PLF	LUN (Leg, udvikling, nærvær - Rigsted-koncept), inspiration fra KIDS I tilsyn	Roskildemodellen (herunder Børnelinealen)		LTU, Rødovres svar på LP, KAM-modellen, Aktionslæring
Alle Med	•								•					
Børnelinealen		•	•	•						•		•		
De Utrolige År								•				•		
Dialogisk læsning/læseleg	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
DPU	•						•							
ECERS									•					
Fart på Sproget	•													
Fri for Mobberi	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Hjernen &Hjertet	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
ICDP	•		•		•	•	•	•	•	•	•	•		
KIDS		•			•		•			•		•		
Kompetencehjul					•									
KRAP														
KvaLid														
LP					•									
Marte Meo	•	•	•	•		•				•	•	•		•
NEST	•				•				•	•			•	
Omsorgsgrebet														
PALS	•													
Pædagogisk Analyse														
RARRT														
Relationscirkel		•							•	•				•
Sammen om Sprog														
SangGlad								•			•	•		
SOS	•		•											
SprogKlar	•	•				•			•	•				
Styrkekort		•												
Tegn på Læring								•	•					
TRAS(MO)	•	•	•					•			•			•
Trin for Trin		•							•					
TrivselsLinealen					•									
Tryghedscirkel		•							•		•			•
Vækstmodellen		•	•		•	•								
Kommune	**Norddjurs**	**Nordfyns**	**Nyborg**	**Næstved**	**Odder**	**Odense**	**Odsherred**	**Randers**	**Rebild**	**Ringkøbing-Skjern**	**Ringsted**	**Roskilde**	**Rudersdal**	**Rødovre**

Samlet oversigt over daginstitutioners brug af metoder i landets kommuner.

I Alt	8	11	10	10	10	14	7	9	8	10	13	9	13	6	7	7
Andet	Low arousal, relationspædagogik/ mentalisering			PLC - Professionel læringscirkel	HAFU		STORM-modellen, relationsæsken, mentalisering, Narrativ pædagogik		Ministeriets sprogvurdering 3-6, Didaktisk proceshjul, BMV (Børnemiljøvurdering)	Neuroaffektiv pædagogik, SMTTE, et enkelt hus arbejder med Marte Meo		Smittemodel, Sunshine Circles (TheraPlay)	Aktionslæring, Microdiamanten, Legekunst		Ministeriets sprogvurdering 3-6, Bablarne, Læringshjulet, Palle Post	
Alle Med						•					•		•			
Børnelinealen	•												•			
De Utrolige År		•														
Dialogisk læsning/læseleg		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
DPU							•	•	•	•						
ECERS																
Fart på Sproget				•							•					
Fri for Mobberi		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•	•
Hjernen &Hjertet		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
ICDP	•			•	•	•		•			•		•		•	•
KIDS					•	•			•	•	•	•			•	
Kompetencehjul			•						•					•		
KRAP	•	•							•							
KvaLid	•		•													
LP		•				•	•				•		•			
Marte Meo	•	•	•	•	•	•	•	•		•		•				
NEST		•	•		•	•	•	•		•		•			•	
Omsorgsgrebet								•								
PALS																
Pædagogisk Analyse											•					
RARRT				•												
Relationscirkel			•		•								•		•	
Sammen om Sprog					•								•			
SangGlad	•	•	•	•					•		•	•	•			•
SOS																
SprogKlar						•				•		•				•
Styrkekort						•							•			
Tegn på Læring		•									•	•				
TRAS(MO)	•	•		•	•						•	•	•			
Trin for Trin											•					
TrivselsLinealen	•					•		•								
Tryghedscirkel			•	•		•				•				•		
Vækstmodellen						•				•			•	•		•
Kommune	Samsø	Silkeborg	Skanderborg	Skive	Slagelse	Solrød	Sorø	Stevns	Struer	Svendborg	Syddjurs	Sønderborg	Thisted	Tønder	Tårnby	Vallensbæk

Samlet oversigt over daginstitutioners brug af metoder i landets kommuner.

I Alt	16	9	9	12	5	5	8	7	17	8				
Andet		Egne pejlemærker, Positiv Afvigelse, prøvehandlinger (Andreas Granhof), SIPA	Sprogtrappen	Vesthimmerlandmodellen (inspiration fra Sverigesmodellen), TEACCH, SPELL	Vi lærer sammen			Overgangsbeskrivelser mellem dagtilbud og skole, trivselsvurderinger, Forandringsmodellen, MIM-P (Susan Hart)	Opsporingsmodellen					
Alle Med												14		
Børnelinealen	•			•				•				23		
De Utrolige År	•								•			13		
Dialogisk læsning/læseleg	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		93		
DPU		•				•	•					27		
ECERS									•	•		5		
Fart på Sproget												6		
Fri for Mobberi	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		94		
Hjernen &Hjertet	•	•	•		•	•	•	•	•	•		88		
ICDP	•		•	•		•	•		•	•		62		
KIDS			•	•			•		•			40		
Kompetencehjul	•			•					•			14		
KRAP									•			7		
KvaLid					•					•		8		
LP	•			•					•			19		
Marte Meo	•	•		•	•				•			50		
NEST	•			•				•	•	•		40		
Omsorgsgrebet												5		
PALS												2		
Pædagogisk Analyse				•								9		
RARRT												3		
Relationscirkel	•		•						•			32		
Sammen om Sprog			•									7		
SangGlad	•			•								24		
SOS				•								7		
SprogKlar	•											21		
Styrkekort		•										5		
Tegn på Læring	•						•	•	•			23		
TRAS(MO)		•							•			40		
Trin for Trin	•								•			16		
TrivselsLinealen	•	•										21		
Tryghedscirkel			•						•	•		33		
Vækstmodellen		•	•				•	•				24		
Kommune	Varde	Vejen	Vejle	Vesthimmerlands	Viborg	Vordingborg	Ærø	Aabenraa	Aalborg	Aarhus		I Alt		

Betydninger og tendenser

Kortlægningen viser først og fremmest, at der anvendes rigtig mange forskellige metoder i landets dagtilbud. Samtidig er det tydeligt, at enkelte metoder har opnået en meget stor udbredelse. F.eks. anvendes metoden 'Fri for Mobberi' i dagtilbud i hele 94 ud af landets 98 kommuner, 'Dialogisk læsning' i 93 kommuner og 'Hjernen og Hjertet' i 88 kommuner.

En anden gennemgående tendens er, at der er meget stor forskel på hvor mange metoder, der anvendes på dagtilbudsområdet i de enkelte kommuner. Hvor institutioner i kommuner som Rudersdal, Viborg og Tønder anvender mellem 4-6 forskellige metoder, anvender institutioner i kommuner som Hedensted, Norddjurs og Aalborg op imod 18-20 forskellige metoder.

I en sammenligning med den kortlægning, jeg udarbejdede for 10 år siden (Aabro 2016), viser der sig yderligere en række tendenser. I nedenstående skema sammenlignes de femten hyppigst anvendte metoder i henholdsvis 2014 og 2024:

De 15 hyppigst anvendte metoder i danske dagtilbud i 2014 og 2024 (antal kommuner)	
2014	**2024**
TRAS (61)	Fri for Mobberi (94)
Dialogisk Læsning (47)	Dialogisk Læsning (93)
ICDP (42)	Hjernen og hjertet (88)
Marte Meo (42)	ICDP (61)
LP (35)	Marte Meo (50)
Kompetencehjul (29)	KIDS (40)
Hjernen og hjertet (29)	TRAS (40)
Tegn på Læring (23)	NEST (40)
De Utrolige År (20)	Tryghedscirkel (33)
Trin for Trin (19)	Relationscirkel (32)
DPU (16)	DPU (27)
KRAP (14)	SangGlad (24)
SPELL (12)	Vækstmodellen (24)
Læringshjul (10)	Tegn på Læring (23)
VIDA (10)	Børnelinealen (22)

Tabellen viser først og fremmest, at udbredelsen af de forskellige metoder er vokset markant over hele linjen. Samtidig kan der spores en række forskydninger i den forstand, at nogle metoder i løbet af ti år er vokset i popularitet, mens andre har tabt terræn. Dette bliver tydeligt i nedenstående tabel, som er en opgørelse baseret på henholdsvis de metoder, der er vokset mest i udbredelse, og de metoder, der er faldet mest i udbredelse:

Vækst i udbredelse	**Fald i udbredelse**
Fri for Mobberi (+92)	TRAS (-21)
Hjernen og Hjertet (+59)	LP (-16)
Dialogisk Læsning (+46)	Kompetencehjul (-15)
NEST (+40)	SPELL (-11)
KIDS (+40)	Læringshjul (-10)
Relationscirkel (+32)	VIDA (-10)
Tryghedscirkel (+31)	De Utrolige År (-7)
SangGlad (+24)	KRAP (-7)
SprogKlar (+21)	Trin for Trin (-3)
BørneLinealen (+20)	Tegn på læring (-)

Det er vanskeligt at sige noget entydigt om disse forskydninger, men det forekommer mig, at der kan anes fire tendenser.

For det første tyder noget på, at de metoder der retter sig mod børns læring, fx metoder som Læringshjulet, Kompetencehjulet og Tegn på Læring, samlet set er faldet lidt tilbage. Det skyldes sandsynligvis indførelsen af den styrkede pædagogiske læreplan i 2018, som må formodes at have erstattet en række andre indsatser i den retning.

Til gengæld synes de metoder, der retter sig mod understøttelse af børns sprog at være vokset ret markant i udbredelse, fx Dialogisk Læsning, SprogKlar, og ikke mindst det sprogvurderingsmateriale, der er en del af Hjernen og Hjertet.

Tilsvarende synes de metoder, der retter sig mod at tilvejebringe bredspektrede data om både børns trivsel og om den pædagogiske kvalitet i institutionerne også at være i ganske voldsom fremvækst, fx KIDS, BørneLinealen og Hjernen og Hjertet.

Endeligt er der noget der tyder på, at det man samlet må forstå som specialpædagogiske metoder, det vil sige metoder der tager afsæt i – og er udviklet til – børn med særlige udfordringer, nu i stigende grad også udbredes på det almene børneområde. Det gælder fx metoder som NEST og Tryghedscirklen.

Referencer

Buus, A. M. (2019). Viden der virker - en etnografisk undersøgelse af forbindelser mellem småbørnspædagogik og evidensbaseret metode. Ph.d.- afhandling. Aarhus Universitet.

Børne- og Socialministeriet (2018). Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold. https://emu.dk/sites/default/files/2021- 03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB%20FINAL-a.pdf

EVA (2015). Pædagogisk tilsyn. Evaluering af kommunernes tilsyn med daginsti-tutioner. https://eva.dk/Media/638344019650601850/Paedagogisk%20tilsyn%20www.pdf

Hagedorn-Rasmussen, P., Warring, N., & Aabro, C. (2021). Koncepter i arbejdslivet. I A. M. Hansen, A. Jakobsen, A. Kamp, B. S. Nielsen, & K. T. Nielsen (red.), Arbejdslivet i kritisk perspektiv: Problemstillinger og tendenser (s. 140-160). Frydenlund

Kampmann, N., Pors, A. S., Trangbæk, L. & Kampmann, J. (2019). Dialoger om kvalitet. Hvordan viden om kvalitet udveksles, forstås og styres i to kommuners organisering af daginstitutionsområdet. Københavns Professionshøjskole.

Padovan-Özdemir, M., & Hamilton, S. D. P. (2020). Mangfoldighed og ligestilling i dagtilbud: Omfang - Forståelser - Holdninger - Tilgange: grundlag for udvikling af en normkritisk og normkreativ evalueringskultur: delrapport 1. (1 udg.) VIA University College.

Pettersvold, M. & Østrem, S. (red.). (2019). Problembarna – Manualer og metoder i barnehage, skole og barnevern. Cappelen Damm Akademisk.

Schmidt, C. H. (2017). Originale pædagoger: Daginstitutionspædagogers faglighed(er) i lyset af en insisterende læringsdagsorden. Ph.d.-afhandling. Aarhus Universitet Emdrup.

Stanek, A., Togsverd, L. & Ellegaard, T. (red.) (2022). Styrket børnehavepædagogisk tradition – eller mere læring? Kritiske analyser af den nye læreplan. Syddansk Universitetsforlag.

Aabro, C. (2016). Koncepter i pædagogisk arbejde. Hans Reitzels Forlag.

Aabro, C., Larsen, A. O. & Pedersen, A. S. B. (2017). Programmering af pædagogikken. Forskningsrapport. Københavns Professionshøjskole.

Aabro, C. (2019). Indledning. I: Aabro, C. (red.). Den styrkede pædagogiske læreplan. Samfundslitteratur.

Aabro, C. (2021). Pædagogers faglighed – i lyset af en stigende ekstern regulering. Ph.d.-afhandling. Roskilde Universitet.

[bilag 1]: Henvendelsesmail

Kære xx

Mit navn er Christian Aabro, og jeg er forsker og underviser på pædagoguddannelsen, Københavns Professionshøjskole. I forbindelse med et aktuelt kortlægningsprojekt, der løber fra april til oktober 2024, vil jeg spørge om du vil hjælpe mig med at finde frem til, hvilke metoder der bliver brugt i jeres dagtilbud.

Nu kan metoder selvfølgelig være mange ting. Det kan både være metoder der hjælper med at kortlægge den pædagogiske praksis i dagtilbud, fx i forbindelse med tilsyn (fx ECERS, KIDS, KvaLid), eller det kan være metoder der er beregnet til at kortlægge børns udvikling på en række områder fx børns sproglige, sociale eller motoriske udvikling. (fx Sprogtrappen, TOPI, TRAS). Det kan også være metoder der retter sig mod en generel opkvalificering af det pædagogiske personales tilgange i mødet med børnene (fx ICDP, LP, NEST), og det kan være metoder designet til mere målrettede indsatser overfor børn, fx i forhold til at udvikle sprog, motorik eller sociale kompetencer (fx Dialogisk Læsning, De Utrolige År eller Fri for Mobberi)

Men jeg er interesseret i at få det hele med i kortlægningen, det vil sige alle typer af metoder. Jeg har lavet lidt indledende research om, hvilke metoder der bliver brugt rundt omkring i [kommunenavn], ved at søge på nettet. Men der kan sagtens gemme sig andre praksisser omkring metoder end dem der er umiddelbart tilgængelige, eller informationerne kan være forældede. Derfor har jeg brug for din hjælp, til at korrigere og eventuelt supplere de oplysninger, jeg allerede har, hvad angår brugen af metoder.

Helt konkret vil jeg spørge om jeg vil kunne lokke dig til at sætte nogle krydser i vedhæftede svarblanket og sende den retur til mig på [mailadresse]. Jeg vedhæfter også et udsnit af et oversigtsskema der viser resultaterne af den indledende research.

Skemaet tager kun cirka 5 minutter at udfylde. Jeg håber du har tid og mulighed for at hjælpe mig, så kortlægningen bliver så præcis og retvisende som overhovedet muligt.

På forhånd tak for hjælpen

[bilag 2]: Svarskema

SVARSKEMA

KØBENHAVNS PROFESSIONS HØJSKOLE

XXX kommune
I forbindelse med en ny national kortlægning af, hvilke metoder der anvendes på dagtilbudsområdet, vil det være en stor hjælp hvis I kunne meddele os hvilke metoder der anvendes på dagtilbudsområdet i XXX kommune. Det kræver blot at I krydser boksene af ud for de metoder der anvendes. Er der metoder der ikke fremgår af listen, så skriv dem gerne nederst. Returner gerne det udfyldte skema til projektleder Christian Aabro, på mail [mail adresse] På forhånd tak.

Københavns Professionshøjskole

Pædagoguddannelsen, Dagtilbud Campus Carlsberg og PU Bornholm
Institut for Pædagoguddannelse
Det Pædagogiske og Samfundsfaglige Fakultet
Humletorvet 3
1799 København V
Tlf. nr. 70 89 09 90
info@kp.dk
www.kp.dk
Sagsnr.

Alle Med	☐
ICDP	☐
De Utrolige År (DUÅ)	☐
Hjernen & Hjertet (inkl. TOPI og Sprogtrappen)	☐
KIDS	☐
TRAS/TRASMO	☐
LP	☐
Kompetencehjulet	☐
Dialogisk læsning/LæseLeg	☐
Tegn på læring	☐
Trin for trin	☐
Fri for Mobberi	☐
Marte Meo	☐
Relationscirkel	☐
NEST	☐
KvaLid	☐
RARRT	☐
ECERS	☐
Trivselslinealen	☐
SPELL	☐
KRAP	☐
DAP	☐
BIKVA	☐
Pædagogisk Analyse (PA)	☐
Styrkekort	☐
VIDA	☐
Børnelinealen	☐
PALS	☐
Sammen om Sprog	☐
SangGlad	☐
SprogKlar	☐
Fart på Sproget	☐
Vækstmodellen	☐
Omsorgsgrebet (Børns Vilkår)	☐
Tryghedscirkel	☐

Andre: .....

